

УИЛЯМ САРОЯН
БОРБАТА НА ДЖИМ ПАТРОС
СЪС СМЪРТТА

Превод от английски: Нели Константинова, 1971

chitanka.info

Джим Патрос, добродушен грък, около четирийсет и четири годишен, на вид значително по-млад, е келнер в Сан Франциско, в „Омар Хайям“. Той е малко под среден ръст, но не толкова, че да изглежда нисък, понеже е добре сложен. Обслужва масите си професионално и със стил. Върши си работата, без да се изтъква, маниерите му са вродени.

Както мнозина, които работят за скромна прехрана, той разчита на хазарта и се надява да направи един ден големия удар, който ще му донесе достатъчно пари, за да се оправи. Следи всеки ден конните състезания и от време на време залага. Досега не е бил от най-големите късметлии на света, но все веднъж в седмицата някой от неговите коне излиза сред първите и подхранва надеждите му.

И както повечето хора, толкова заети, че не им остава време за приключения, Джим бе пълен с истории за себе си.

Най-много обичам историята за оня път, когато през 1918 година едва не умрял от инфлуенца в Честър, Пенсилвания.

Бях нещо болен, разказваше той. Сутринта като станах, се почувствах доста отпаднал, но взех да се обличам, за да ида на работа. Като си обувах панталона, се строполих, но успях да се дигна. Запътих се към вратата и пак паднах. Не знаех какво ми е, просто не можех да стана. Според правилника, ако си на държавна работа и не се явиш, пращат ти някого да разбере причината. Опитах се да се дигна, но бях съвсем омаломощен. Надигнах се криво-ляво и се тръшнах на леглото. На другия ден дойде милосердна сестра и ме попита:

— Какво ви има?

— Не знам — отвърнах. — Но утре ще ида на работа.

Тя ме прегледа и каза, че трябва да постъпя в болница. Надигнах се на леглото и заявих:

— Ще ида на работа още сега — но се свлякох, та стана нужда да ми помага. И ми каза:

— Хубаво де, но си стойте в леглото.

Следобеда дойде хазяйката и попита:

— Какво ти е, моето момче?

— Не знам, хазяйке — отвърнах.

Имахме един грък от Смирна, доктор, та й казах:

— Хазяйке, извикай доктора да ме прегледа.

Когато дойде докторът от Смирна, служебният лекар и сестрата тъкмо казваха на хазяйката, че трябва да ме вземат в болницата, но аз рекох:

— Нека ме види и моят земяк.

Та прегледа ме и докторът от Смирна. И той каза, че трябвало да ида в болница. Абе то, щом съм болен, трябва да ида в болница, ама им рекох:

— Не. Тук ще си седя.

Те си тръгнаха, но след половин час дойде цял патрул: служебният лекар, двама полицаи и сестрата. Тя ми вика:

— Ставай!

— Защо? — питам. — Аз работя за държавата.

— Знаем — викат те. — Но такова е нареждането. Трябва да ви закараме в болницата.

— Не — рекох. — Искам да ида на работа.

И тъй, надигнах се пак, но не можех да ходя. Тъ-ъй. Щом съм болен, трябвало да ида в болница.

— Откарайте ме с парахода в най-добрата филаделфийска болница — рекох аз.

— Всички болници във Филадельфия са препълнени — каза докторът. — Ние ще се погрижим за вас.

И тъй, отведоха ме до болницата с полицейски патрул. Ама то една болница!

Яхър. Стаята — огромна, а по средата, пътека и от двете страни редици легла. Сложиха ме да легна и почна едно чакане... Три дни нищичко не ми дадоха — ни да хапна, нито вода да пийна. Само натрошен лед. Една вечер гледам сестрата ми носи ядене, ама то едно ядене! Рибешки глави. Сложи чинията пред мен, поглеждам аз главите и питам:

— Това пък какво е?

— Ядене — вика сестрата.

— Ядене ли? — казвам. — Я си го вземете, моля ви се.

Поогледах се наоколо и се позамислих.

— Ама че място — викам си. — Рибешки глави ще ми дават!

Имаше там една мургава сестра, на гъркиня приличаше, та я повиках:

— Гъркиня ли сте? — питам я.

— От Сърбия съм — вика.

— Не ми се нрави това място — рекох. — Да ни уморят ли искат?

Разправи ми, че тук били отписаните. Всичките били безнадеждно болни. Всички болници били претъпкани и навсякъде хората измирали. Но това място било най-лошото. Като съм щял да умирам, трябвало в къщи да си умра, а не в скотобойна.

— Аз съм грък — казах на сестрата. — Донесете ми довечера дрехите, ще се облека и ще си ида в къщи.

— Може да си загубя службата, но тъй да е — ще ги донеса — каза сестрата. — Как мислите, ще можете ли да ходите?

— Ще мога — викам. — Само ми донесете дрехите.

Тъ-ъй. През нощта тя ми донесе дрехите и ми помогна да ги навлека. Като се опитах да стана, взех да залитам, но тя ми помагаше. Всички бяха много зле, но разбираха какво правя.

— Джим — викат те, — къде отиваш?

— Отивам си у дома — отвърнах. — Ако ще трябва да мра, да си мра у дома.

Опитах се да тръгна, но пак се олюлях, а сръбкинята се разплака.

— Моля ви се, помъчете се да вървите — каза тя. Съпроводи ме до вратата. Не виждах нищо пред очите си, но тя стоя до мен, докато вдишвах чистия въздух. После прогледнах и що да видя!

Всичко потънало в сняг.

— Как ще се доберете до в къщи? — рече момичето.

— Ще се добера някак си.

Тя затвори вратата и се прибра. Седнах на стъпалата и очите ми взеха да се затварят. В паметта ми изплуваха онези дни в Гърция, когато обичах да тичам по баирите, да бера къпини и да пия вода от ручейките. По едно време някой сложи ръка на рамото ми. Беше някакъв военен.

— Какво има? — попита ме той.

— Прибирам се у дома — отвърнах.

— От тази болница ли сте?

— Това не е болница — отвърнах. — Това е скотобойна.

— Елате в службата ми — каза той.

В службата си той каза:

— Седнете.

Набра някакъв номер и им каза, като тръгне автобусът за Честър, да минат да ме вземат. Когато дойде шофьорът, той му заръча:

— Закарай този човек у тях. И го изпрати до вратата.

Автобусът бе пълен с разни работници, които се прибираха. В колата отново заспах и се свлякох в скута на италианеца до мен. Той рече:

— Нищо, момче. Не се притеснявай.

Когато ме събуди шофьорът, автобусът се беше изпразнил. Заведе ме до вратата. Докторът от Смирна разправил на нашите гърци, че съм на умирање, а един приятел взел, та казал на хазяйката, че съм умрял. И като ми отвори вратата, тя не можа да проумее аз ли съм или духът ми. Нали знаете за сиромаш Лазар? Бях същински сиромаш Лазар. Лицето ми само брада и кости. Та той ѝ казал, че съм умрял.

— Да знаете какво стана с горкия ни приятел! — рекъл той. — Погребях го вчера със собствените си ръце. Джим Патрос. Не го чакайте вече...

Тя ужасно се уплашила. Тъ-ъй.

— Не се плаши, хазяйке — викам. — Аз съм това. Джим Патрос. Не съм умрял.

— Синко — рече тя, — как си сега?

— Болен съм, хазяйке.

Отведе ме до стаята ми и ме сложи да легна. Очите ми се залепваха, но поне още чувах.

— Синко — рече тя, — как да ти помогна?

— Хазяйке — викам, — слез моля ти се долу и ми приготви малко пилешки бульон.

И тъй, слезе тя долу и ми донесе купичка пилешки бульон. Изпих го и се приготвих да спя. През нощта в мен почна да блика някаква студенина, затова цялата нощ не можах да заспя.

Нещо ме караше да седя буден. Сутринта дойде хазяйката:

— Какво да ти приготвя, синко?

— Хазяйке — викам, — донеси ми, моля ти се, малко пилешки бульон от кухнята.

И тъй, донесе ми пилешки бульон. Не мина и час и тя пак идва.

— Синко, каквото и на света да поискаш, само ми кажи.

Плаче. Тъ-ъй.

— Хазяйке — рекох аз, — не плачи за мен. Ако ми е писано да умра, ще умра. Само един живот имаме на тоя свят. Моля те, донеси ми малко пилешки бульон.

На всеки час до свечеряване тя ми носеше пилешки бульон.

Вечерта дойдоха пак да ме видят докторът-грък и служебният лекар. Очите ми бяха затворени, затуй помислиха, че съм се унесъл и не ги чувам. Казаха, че май до към девет сутринта ще свърша. „Добре де — викам си. — Не ги разбирам аз тия работи. Сигурно докторите знаят по-добре.“ Когато си отидоха, хазяйката пак дойде и заплака.

— Синко, синко — викаше тя.

— Хазяйке, нищо няма — казах аз. — Не плачи за мен.

Тя излезе от стаята, но подир час пак дойде.

— Синко — рече тя.

— Хазяйке — казах, — недей да си губиш от съня заради мен. Лягай си. Чух какво казаха докторите. Няма нищо страшно.

Излезе, но подир един час пак се върна. Чувах стъпките ѝ из цялата къща.

— Синко — вика, — какво друго мога да сторя за теб?

— Нищо, хазяйке — казах. — Иди да си легнеш.

И тъй, този път тя отиде да си легне. Вътре в тялото ми тая студенина бликаше все по-силно. Поуплаших се, защото никога не ми се беше случвало такова нещо. Не разбирах какво става. По едно време ми потече кръв от носа. Отначало не знаех, че носят ми кръви, но като си пипнах лицето с ръка, тя стана топла, влажна и ми замириса на кръв. Потече още по-силно. Наведох се от леглото за гърнето и дълго време кръвта бликаше от носа ми. Но откакто ми потече кръв от носа, бях почнал да се чувствам все по-добре. Всичко сякаш си отиде, изтече ми през носа заедно с кръвта. В стаята беше тъмно, но знаех, че отново мога да виждам. Освен това студенината в мен изчезна. Бях гладен, но беше нощ, тъй че не ми оставаше нищо друго, освен да седна в леглото и да дочакам утрото. На сутринта чух хазяйката да крачи пред вратата ми. Доста време се разхожда, по едно време спря и тогава рекох:

— Няма нищо, хазяйке. Не съм умрял. Можеш да влезеш.

Тя влезе, но беше много уплашена. Показах ѝ кръвта. Срамувах се малко, затуй ѝ казах:

— Прощавай хазяйке, не можах да я спра.

— Синко — рече тя. — Синко, как си сега? Не ти ли е по-добре?

— Ужасно съм гладен, хазяйке.

Тя слезе долу и ми донесе пилешки бульон. Само че аз бях ужасно гладен, та трябваше цялата сутрин да слиза и да се качва. Когато дойдоха докторите, седях си в леглото. Те очакваха да видят безжизнен труп.

— Как е възможно! — рекоха те.

Прегледаха ме пак, но вече бях добре.

Те не ми се нравеха и аз не им се нравех.

Служебният лекар си записа нещо в книгата и си отиде.

Докторът от Смирна се разхождаше из стаята. По едно време рече:

— Искам да те питам нещо. Ама истината да ми кажеш.

— Какво има? — викам.

— Колко годишен напусна старата родина?

— Седемнайсет — отвърнах.

— Чудесно — рече той. — Там е работата. А колко голям беше, като почна да носиш обуца?

— Баща ми ми купи обуца, като бях на три години — отвърнах.

— Само че аз ги захвърлих в килера и тичах бос по баирите. Докато бях в Гърция, не съм носил обуца.

— Това е причината — каза докторът.

— Виждате ли — рече Джим. — Земята е предавала на краката ми силата на старата родина. Ако бях ходил тогава с обуца, сега щях да съм мъртъв, а аз съм жив.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.